

M. Kundera. Obrácený pohled na český vědecký exil reemigrující do České republiky po roce 1989 přinesl příspěvek Zdeňka R. Nešpora (Praha).

K jednotlivým tematickým blokům se hojně diskutovalo: pozornost se soustředila zejména na vymezení badatelského přínosu českého exilu světové vědě v nejrůznějších oblastech, dále na jeho začleňování do nového kontextu, na poznání jeho materiálních a sociálních podmínek, vzájemné komunikace, ale i na objasnění vztahu k původnímu prostředí, z něhož tento exil vyšel. Ačkoli těžiště konference spočívalo v analýze české vědecké emigrace po druhé světové válce, součástí jejího konceptu bylo zhodnocení jinonárodního vědeckého exilu v meziválečném Československu. V tomto ohledu konference přinesla také řadu nových poznatků týkajících se ruské a ukrajinské emigrace. Diskuse zároveň zdůraznila potřebu koordinujícího pracoviště, které by se systematicky a interdisciplinárně zabývalo problematikou emigrace 20. století jako zásadního fenoménu soudobých dějin. Tuto funkci již nyní naplňuje Výzkumné centrum pro dějiny vědy soustředující se na tento specificky historický úsek, k němuž je nutné přistupovat netradičními metodami (např. v důrazu na orální prameny), včetně vyjasňování zvláštního vztahu historiografie a dalších areálových disciplín. Konference tak celkově přispěla nejen k zaplnění bílých míst v oblasti novodobého vědeckého exilu, ale i k intenzivnějšímu začlenění české historiografie do moderních metodologických iniciativ, které v uplynulém desetiletí proklamovaly tzv. emigrantologii jako zvláštní obor na pomezí filologie, kulturní antropologie, historie a politologie komplexně se zabývající fenoménem emigrace, jeho genéz a proměnlivými funkcemi v diferencované struktuře společensko-historických procesů.

Miloš Zelenka

Padesátiny Josefa Dohnala a dvacetiny jeho literárněvědné práce

23. února 2004 oslavil své padesáté narozeniny brněnský literární vědec **Josef Dohnal** a v témže roce mohl bilancovat dvacet let své publikační činnosti. Nejsa obeznámen s jeho rodinnými, zejména otcovskými starostmi, a vědom si jeho obrovských zásluh za vznik a stálou existenci časopisu *Opera slavica*, který spolurediguje a jenž si získal i pevné mezinárodní renomé, hodlám své malé laudatio omezit pouze na hodnotící přehled jeho publikační činnosti. Považuji ji přitom za příslib a rozjezd do budoucích jeho vědeckých výbojů.

Náš jubilat od samého začátku svého badatelského života nejde po kvantitě časopiseckých či sborníkových příspěvků, nýbrž po hlubokém a trpělivost vyžadujícím zkoumání určité problematiky, jež přináší plody promyšlené a vyzývající k novým pohledům na objekt studia. Chtěl bych to dokumentovat na Dohnalových „toulkách“ s Leonidem Andrejevem, na soustavném pronikání do myšlenkové a tvarové podstaty jeho díla, po němž teprve postupně přicházela práce zobecňující a přínosně působící v rozsáhlé světové literatuře o tomto spisovateli. Monografie *Povídková tvorba Leonida Nikolajeviče Andrejeva* přišla v roce 1997 po více než desetileté tvůrčí pouti po jednotlivých problémech Andrejevova díla – od studia filozoficko-estetické koncepce osobnosti,

umělecké interpretace určité tematiky v jeho próze (válka, sebevražda), zkoumání role vypravěče v povídkách a minuciózní analýzy jednotlivých povídek až k obecnějším závěrům při komparaci s tvorbou druhých spisovatelů (Garšin, Kafka, Kruczkowski) a k úvahám o významu expresionismu a symbolismu v ruské a evropské literatuře.

Také „odbočení“ k jiným autorům se podepsalo na andrejevovských studiích a zcela nebyla náhodná svým tematickým zaměřením, ať to byla práce o antitezi v povídkách Gogolových, o žánrových zvláštnostech Turgeněvových románů, o charakterotvorných specifitách u Černyševského, Turgeněva a Zoly, o kategorii času u Garšina, o personifikaci v povídkách Sergejeva-Cenského aj. Cílené byly i Dohnalovy recenze nových prací o Andrejevovi (Cymborská-Leboda), o jednotlivých ruských autorech (Klugeho studie o Čechovovi, maďarský sborník o Turgeněvovi, Koschmalova práce o poetickém systému dramatu I. S. Turgeněva, kniha A. Hansena-Löve o ruském symbolismu aj.). V tomto směru pokračuje tvůrčí aktivita J. Dohnala i po vydání monografie o L. Andrejevovi. Je zřejmé, že jeho zájem o filozofii N. A. Berďajeva a filozofii vůbec, o dílo Valerije Brjusova, A. F. Veltmana, A. S. Puškina, A. Bestuževa-Marlinského, O. Senkovského (časový odstup není důležitý, nýbrž žánrové a obecně umělecké tendence), znovu Turgeněva, M. Kuzmina, M. Bulgakova a o literárněvědné studie Veselovského či Potěbni, mají mnohé společné a uplatní se v budoucí zobecňující práci.

Neuspěchanost, přemýšlivost a solidnost Dohnalovy dosavadní tvorby byla již oceněna ve velké řadě recenzí a poznámek, a to nejen u nás, ale i v zahraničí. Tam také ochotně publikují plody Dohnalova badatelského úsilí – na Slovensku, v Rakousku, v Německu i v Rusku. Náš autor se nevyhýbá ani aktuální publicistice, třebaže je přednostně zaměřen na trvalejší literárněvědnou problematiku.

Tento stručný a neúplný přehled dosavadní tvůrčí dráhy Josefa Dohnala, jak jsem již řekl, je dobrou a poctivou bilancí, ale současně badatelovým závazkem. Česká rusistika by utrpěla újmu, kdyby takový talent ustrnul na dosud vykonaném a nepřinesl jí další – dílčí i souhrnně zobecňující – studie. K tomu nechť mu slouží zdraví a vydrží tvůrčí elán.

Miroslav Zahrádka